

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет української філології та журналістики
Кафедра мовознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри мовознавства
доц. Гайдасенко І.В.
« 27 » серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ »

спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

факультет української філології та журналістики

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Українська діалектологія» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Розробник: Гайдаєнко І.В., кандидат філологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри мовознавства

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри мовознавства

(підпис)

_____ (доц. Гайдаєнко І.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Варіативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		семестр	
		4-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Рівень вищої освіти: «бакалавр»	Лекції	
		18 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
58 год.	86 год.		
		Вид контролю: залік (диф.)	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить – 41% / 59 % (денна форма); 12% / 88 % (заочна форма).

Програма нормативної дисципліни спрямована на поглиблення знань, умінь і навичок студентів з курсу «Українська діалектологія».

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни:

аналіз компетентісної переорієнтації мовної освіти, що базується на вільному володінні державної (української) мови; формування комунікативної компетентності студентів у площині сучасної філософії освіти; осмислення місця української мови у житті людини і суспільства, значення діалектного мовлення мешканців різних регіонів України, зокрема фонетичного і морфологічного аналізу діалектних груп, наріч.

Завдання дисципліни дати здобувачам вищої освіти:

- знання термінологічного апарату діалектології як розділу мовознавства, що створює теоретичну базу для глибокого розуміння процесів формування загальнонародної мови, підготовку до поглибленого вивчення історичних явищ української мови; діалектного поділу сучасної української мови на говори, говірки, наріччя та фонетичних, морфологічних, синтаксичних, лексичних особливостей українських говорів – південно-східного, південно-західного і північного наріч, допомогти зрозуміти і простежити процеси багатогранного контактування народів; уміння спостерігати особливості говорів української мови (загальна характеристика українського вокалізму й консонантизму, відмінності у системах голосних і приголосних фонем у діалектах української мови, їх склад у різних говорах, особливості діалектного протиставлення голосних фонем і взаємоперехід приголосних звуків, явища асиміляції, протези, епентези, метатези в діалектах, морфологічна система діалектів, діалектна диференціація в синтаксичній системі української мови, загальна характеристика лексики українських діалектів, спільні й відмінні її елементи, найважливіших фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості північної (поліської), південно-західної і південно-східної діалектних груп української мови, їх взаємовідношення, історія становлення й розвитку діалектологічної науки, досягнення вітчизняних учених, методика збирання й дослідження діалектних матеріалів, окреслення теоретико-практичних проблем лінгвістичної географії), по-науковому аналізувати, розмежовувати діалектні і літературні форми мови та її одиниць, допоможуть майбутнім учителям української мови як у з'ясуванні мовних явищ сучасної української літературної мови, так і в успішному подоланні в мові учнів орфографічних і орфоепічних помилок, зумовлених місцевими говірками.

Засвоєння й опрацювання дисципліни сформує у студентів-лінгвістів такі **загальні компетенції:**

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області, усвідомлення особливостей професійної діяльності;

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетенції:

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах;

ФК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах;

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту;

ФК 12. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Володіє елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.

ПРН 3. Знає основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різномірну (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин або 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Програма курсу діалектології складається з чотирьох розділів.

У **першому, вступному** розділі розглядаються основні поняття діалектології, її зв'язок з іншими дисциплінами, діалектна основа української літературної мови, практичне значення діалектології при викладанні української мови в школі, аналізуються етапи розвитку діалектологічної науки в Україні.

Для засвоєння цього розділу студентів треба ознайомитися з діалектологічними працями, в яких подаються спроби класифікації українських діалектів, необхідно коротко познайомитися з Лінгвістичними атласами української мови.

Другий і третій розділи – “Фонетика, граматики і лексика української діалектної мови”, “Діалектні групи і говори української мови” – є основними.

ФОНЕТИКА. Подається загальна характеристика українського вокалізму, висвітлюються відмінності у системах голосних фонем у діалектах української мови, зазначається склад голосних фонем говорів, особливості діалектного протиставлення голосних фонем.

Вокалізм. 1. Варіанти та відповідники фонем / і /, / е /, / о /, / и /, / а /, / у / в різних українських діалектах.

2. Явища афери, гіперизму в діалектах.

Консонантизм. 1. Загальна характеристика консонантизму українських діалектів.

2. Склад приголосних фонем у говорах.

3. Фонем / г /, / г /, / л /, / ф /, / дж /, / дз / та їх варіанти.

4. Палатальні приголосні / ж /, / ч /, / ш /, / дж / у частині говорів.

5. Диспалаталізація / р /, / ц / у різних позиціях.

6. Взаємоперехід приголосних звуків.

7. Явища асиміляції, протези, епентези, метатези в діалектах.

Опанувавши особливості голосних і приголосних звуків, слід приступити до вивчення відмінностей українських діалектів у системі наголошування. Українська народнорозмовна, як і літературна, мова в основному має динамічний (рухомий) наголос, за винятком лемківських говірок, в яких наголос сталий – на передостанньому складі з кінця.

МОРФОЛОГІЯ. Розглядаються спільні і відмінні риси морфології говорів, різновиди морфологічних відмінностей української діалектної мови: а) зумовлені особливостями фонетики місцевих діалектів; б) викликані різними напрямками граматичної аналогії (індукції).

Діалектні відмінності іменника, прикметників; особливості творення, вимови і відмінювання числівників у діалектах.

Діалектні відмінності займенників, дієслівних форм (форми інфінітива, теперішнього часу, майбутнього часу тощо). Діалектні відмінності в наголошуванні займенників і дієслів.

Діалектні особливості невідмінюваних частин мови.

СИНТАКСИС. Діалектна диференціація в синтаксичній системі української мови. Діалектні відмінності в інтонації і ритмі речень.

Розглядається будова простого речення в українських говорах, діалектні особливості у вираженні підмета, присудка, додатка, означення, обставинних слів.

При розгляді особливостей будови складного речення особливу увагу звертають на діалектні сполучники – сполучники і сполучні слова *коби, кобись, коб, кедь, ож, же, жеби* та ін. у півд.

ЛЕКСИКА. Загальна характеристика лексики українських діалектів. Спільні і відмінні елементи в лексиці українських діалектів.

Діалектні відмінності непротиствані (наявність у певному діалекті слів, відсутніх в інших діалектах у зв'язку з відсутністю відповідних предметів) і протиствані – а) власне лексичні (*хата – хижа, півень – когут*); б) семантичні (*хвиля – погода, вино – виноград, диня – гарбуз*) та ін.

Діалектна лексика з погляду її походження: а) слова спільнослов'янські (*перст – палець, гумно – тік, вивірка – білка*); б) вузькі діалектизми суто місцевого походження (*визір*

– вікно, сон – соняшник, кияхи - кукурудза); в) слова, запозичені з інших мов, але невідомі в літературній мові (маржина – худоба, газда – господар, хазяїн).

Проникнення в діалекти слів із діалектів суміжних мов: а) з польської, словацької, угорської, румунської, молдавської та ін.; б) з білоруської, російської, польської (півн. говори); в) з російської, частково молдавської, болгарської, тюркських мов (під.-сх. говори).

Багатство діалектної мови на слова, що належать до спеціальних галузей господарства, економіки і побуту певного краю. Нетермінологічна лексика діалектів.

ДІАЛЕКТНІ ГРУПИ І ГОВОРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (третій розділ).

Північна (поліська), південно-західна і південно-східна діалектні групи української мови і їх взаємовідносини. Говори Середньої Наддніпрянщини як основа української літературної мови.

Північні (поліські) діалекти, межі поширення їх, головні особливості. Групування північних діалектів: а) східнополіські; б) середньополіські; в) західнополіські.

Південно-західні діалекти, межі поширення їх, особливості. Групування південно-західних діалектів: а) волинсько-подільські говори; б) галицько-буковинські; в) карпатська група говорів.

Південно-східні діалекти, межі поширення їх, головні особливості. Питання про походження південно-східних діалектів. Групування південно-східних діалектів: а) говори Середньої Наддніпрянщини; б) слобожанські говори; в) степові говори.

Найважливіші фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості діалектних груп.

Четвертий розділ – “Методи збирання і дослідження діалектів” – знайомить студентів з методикою збирання і дослідження діалектних матеріалів, з проблемами лінгвістичної географії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма
	усьог	у тому числі

	о	л	п	л а б	ін д	с.р.	ус ьог о	л	п	лаб	інд	с. р
Змістовий модуль. Діалектні відмінності української мови у фонетиці, морфології, синтаксисі та фразеології. Українські наріччя.												
Вступ. Предмет і завдання діалектології	4	2	2				6					6
Мова і територіальні діалекти	2	2					6					6
Короткі відомості з історії української діалектології	6					6	6					6
Фонетика. Особливості діалектного вокалізму	4	2	2				6					6
Фонетика. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Склад приголосних фонем у говорах	4	2	2				6					6
Морфологія. Відмінності між українськими діалектами на морфологічному рівні	4	2	2				6					6
Дієслово. Діалектні явища у дієслівних формах	6					6	6					6
Діалектні особливості невідмінюваних частин мови	8					8	6					6
Синтаксис. Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у структурі речення	12	2	2			8	6					6
Діалектні відмінності у структурі простого і складного речення	8					8	6					6
Типи діалектних відмінностей у лексиці.	10	2	2			6	10	2	2			6
Українські наріччя. Територіальні і соціальні діалекти	6	4	2				6					6
Діалектні відмінності у фразеології.	8					8	6					6
Діалектні групи українських говорів, їх картографічні межі. Найважливіші мовні особливості діалектних груп.	8					8	8					8
Усього годин	90	18	14			58	90	2	2			86

5. Змістові модулі навчальної дисципліни

Змістовий модуль

Діалектні відмінності української мови у фонетиці, морфології, синтаксисі та фразеології.
Українські наріччя.

Лекційний модуль

№	Тема	План	Год.
ТЕМА №1	Вступ. Предмет і завдання діалектології	Предмет і завдання діалектології. Основні діалектні одиниці: говірка, говір, наріччя (діалект, діалектна група). Описова й історична діалектологія. Зв'язок діалектології з іншими науками. Значення курсу діалектології для викладання мови в школі.	2
ТЕМА №2	Мова і територіальні діалекти	Мова і діалекти на різних етапах суспільно-історичного розвитку. Джерела вивчення діалектів. Фонетична транскрипція, її варіанти. Методи збирання діалектного матеріалу. Методи діалектологічних досліджень. Короткі відомості з історії української діалектології.	2
ТЕМА №3	Фонетика. Особливості діалектного вокалізму.	Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. Відмінність у системах голосних фонем українських діалектів. Особливості протиставлення голосних фонем. Фонеми [e], [и], [ы], [o], [y], [a] та їх звукові вияви в українських говорах.	2
ТЕМА №4	Фонетика. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Склад приголосних фонем у говорах.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. 2. Склад приголосних фонем у говорах. 3. Мікросистеми українського консонантизму і діалектні відмінності в них: <ul style="list-style-type: none"> а) губні [b], [p], [v], [m], [f]; б) передньоязикові проривні [d], [d'], [t], [t']; в) фрикативні [z], [z'], [c], [c']; г) передньоязикові щілинні шиплячі [ʃ], [ʃ']; ґ) передньоязикові африкати [dʒ], [tʃ], [dʒ'], [tʃ']; д) передньоязикові сонорні [r], [r'], [l], [l'], [n], [n']; е) середньоязикова фонема [ʎ]; є) задньоязикові [k], [k'] та глоткова [q]. 4. Деякі інші явища консонантизму. 	2
ТЕМА №5	Морфологія. Відмінності між українськими діалектами на морфологічному рівні	Різновиди морфологічних відмінностей. Іменник. Особливості відмінювання іменників I-IV відмін. Прикметник. Діалектні відмінності прикметникових форм. Числівник. Займенник. Дієслово. Відмінності у словотворі української діалектної	2

		мови.	
ТЕМА №6	Синтаксис. Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні.	Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у структурі словосполучення. Діалектні відмінності у структурі простого речення. Діалектні відмінності у структурі складного речення.	2
ТЕМА №7	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Загальна характеристика лексики українських діалектів. Спільні та відмінні елементи в лексиці українських діалектів. Основні типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з погляду її походження. Фразеологія.	2
ТЕМА №8	Українські наріччя. Територіальні і соціальні діалекти	Поліське наріччя, межі його поширення, головні особливості. Групування поліського діалекту: східнополіський, середньополіський, західнополіський говори. Південно-західне наріччя, межі його поширення, головні особливості. Групування південно-західного діалекту: волинсько-подільська група говорів, галицько-буковинська група говорів, карпатська група говорів. Південно-східна діалектна група, межі її поширення, головні особливості. Групування південно-східних діалектів.	4

Практичний модуль

№	Тема	План	Год.
ТЕМА №1	Вступ. Предмет і завдання діалектології. Українські наріччя. Територіальні і соціальні діалекти.	Види діалектів та їх характеристика. Мова й діалекти на різних етапах суспільно-історичного розвитку. Діалектна основа української мови. Визначення на карті меж діалектів. З історії української діалектології. Зв'язок діалектології з іншими науками.	2
ТЕМА №2	Фонетика. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. Відмінності у системі голосних фонем українських діалектів.	Типи діалектних явищ української мови. Характер діалектних відмінностей української мови. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. Фонема /i/ та її відповідники в різних	2

		українських діалектах. Фонема /и/ та її вияви в українських діалектах. Фонема /є/ та її варіанти в різних діалектах. Фонема /у/ та її звукові вияви в українських діалектах. Фонема /о/ та її варіанти в різних діалектах. Деякі інші явища вокалізму українських діалектів та їх аналіз. .	
ТЕМА №3	Особливості діалектного консонантизму.	Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Мікросистеми українського діалектного консонантизму та діалектні відмінності в них: а) губні: /б/, /п/, /в/, /м/, /ф/; б) передньоязикові: /д/, /д`/, /т/, /т`/, /з/, /з`/, /с/, /с`/, /ж/, /ш/, /дж/, /ч/, /дз/, /дз`/, /ц/, /ц`/, /р/, /р`/; в) середньоязикові: /Ј/; г) задньоязикові /г/, /к/, /х/ та фарингальна фонема /ґ/. Аналіз інших явищ консонантизму	2
ТЕМА №4	Морфологія. Різновиди морфологічних відмінностей української діалектної мови.	Спільні й відмінні риси морфології української діалектної мови. Різновиди морфологічних відмінностей: а) зумовлені особливостями фонетики місцевих діалектів; б) викликані різними напрямками граматичної аналогії. Іменник. Відмінності в категорії роду іменників. Діалектні відмінності в категорії числа. Збереження в говорах залишків двоїнних форм. Особливості відмінювання іменників у діалектах. Прикметник. Діалектні відмінності прикметникових форм. Діалектні відмінності у фонетичному оформленні й відмінюванні числівників. Діалектні відмінності в займенникових формах. Діалектні особливості дієвідмінювання.	2
ТЕМА №5	Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у структурі простого і складного речення.	Типи відмінностей у синтаксисі української діалектної мови. Діалектні відмінності у словосполученні. Діалектні відмінності у структурі простого речення. Діалектні відмінності у структурі складного речення.	2
ТЕМА №6	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з погляду її	2

		походження. Історичні нашарування в діалектній лексиці. Характерні особливості лексики діалектів. Нетермінологічна діалектна лексика.	
ТЕМА №7	Наріччя й говори української мови.	Українська діалектна мова як ієрархія діалектних одиниць. Північні (поліські) діалекти, межі їх поширення, головні особливості групування поліських говорів. Південно-західні діалекти, межі їх поширення, найважливіші особливості, групування південно-західних діалектів. Південно-східні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Питання про походження південно-східних діалектів.	2

Модуль самостійної роботи

№	Тема	Вид роботи	Год.
ТЕМА №1	Мова і територіальні діалекти	Поняття про місцеві, територіальні діалекти. Межі їх поширення. Основні особливості. Зв'язок діалектної мови з національною, літературною. Соціальні діалекти. Арго, сленг, територіальні професіоналізми. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео аписи говорів укр. мови).</i>	2
ТЕМА №2	Короткі відомості з історії української діалектології	Підготовчий період вивчення українських діалектів. Вивчення говорів описовим методом. Період остаточної класифікації українських діалектів: а) період до II Світової війни; б) повоєнний період <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи).</i>	4
ТЕМА №3	Дієслово. Діалектні явища у дієслівних формах	Форми інфінітива у різних діалектах. Зворотні форми дієслова. Діалектні форми дієслів теперішнього часу. Діалектні форми дієслів майбутнього часу. Роль енклітиків у формах дієслів минулого часу та дієслів умовного способу. Незначні відмінності у формах наказового способу між українськими діалектами. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи).</i>	6
ТЕМА	Діалектні особливості	Діалектні відмінності прислівників.	8

№4	невідмінюваних частин мови.	Діалектні відмінності службових частин мови. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів укр.мови).</i>	
ТЕМА №5	Синтаксис. Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у структурі речення..	Співвідношення українського діалектного синтаксису й усного літературного мовлення. Типи відмінностей у синтаксисі української діалектної мови. Діалектні відмінності у синтаксисі відмінків (тобто у словосполученнях) <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи).</i>	8
ТЕМА №6	Діалектні відмінності у структурі простого і складного речення	Синтаксис простого речення в українській діалектній мові. Відмінності у структурі простого речення <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи).</i>	8
ТЕМА №7	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Загальна характеристика лексики українських діалектів. Основні типи відмінностей у діалектній лексиці. Діалектна лексика з погляду її походження: а) слова-архаїзми та їх особливості; б) слова-іновації (запозичення), їх аналіз. Нетермінологічна діалектна лексика <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи).</i>	6
ТЕМА №8	Діалектні відмінності у фразеології.	Найважливіші мовні особливості діалектних груп. Діалектні групи українських говорів, їх картографічні межі <i>Законспектувати й опрацювати статті. Друм Тарас. Сленг: погляд зсередини // Мовознавство. – 1998. - № 12. – С. 59 – 60. Мартос С. Сленг як складова молодіжної субкультури// Південний архів. Філологічні науки: Зб.наукових праць. Вип.ХХІ. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – С.110-114.</i>	8
ТЕМА №9	Діалектні групи українських говорів, їх картографічні межі.	Діалектні групи української мови і їх взаємовідносини. Північні (поліські) діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Південно-західні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Південно-східні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи).</i>	4

Заочна форма навчання

5. Змістові модулі навчальної дисципліни

Змістовий модуль

Діалектні відмінності української мови у фонетиці, морфології, синтаксисі та фразеології.

Українські наріччя.

Лекційний модуль

№	Тема	План	Год.
ТЕМА №1	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Загальна характеристика лексики українських діалектів. Спільні та відмінні елементи в лексиці українських діалектів. Основні типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з погляду її походження. Фразеологія.	2

Практичний модуль

№	Тема	План	Год.
ТЕМА №1	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з погляду її походження. Історичні нашарування в діалектній лексиці. Характерні особливості лексики діалектів. Нетермінологічна діалектна лексика.	2

Модуль самостійної роботи

№	Тема	Вид роботи	Год.
ТЕМА №1-3	Вступ. Предмет і завдання діалектології	Види діалектів та їх характеристика. Мова й діалекти на різних етапах суспільно-історичного розвитку. Діалектна основа української мови. Визначення на карті меж діалектів. З історії української діалектології. Зв'язок діалектології з іншими науками. <i>Вивчити межі діалектів на карті України та вміти їх презентувати.</i>	6
ТЕМА №4-6	Мова і територіальні діалекти	Поняття про місцеві, територіальні діалекти. Межі їх поширення. Основні особливості. Зв'язок діалектної мови з національною, літературною. Соціальні діалекти. Арго, сленг, територіальні професіоналізми. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи говорів укр. мови).</i>	6

ТЕМА №7-9	Короткі відомості з історії української діалектології	Підготовчий період вивчення українських діалектів. Вивчення говорів описовим методом. Період остаточної класифікації українських діалектів: а) період до II Світової війни; б) повоєнний період <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відеозаписи).</i>	6
ТЕМА №10-12	Фонетика. Особливості діалектного вокалізму	Типи діалектних явищ української мови. Характер діалектних відмінностей української мови. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. Фонема /i/ та її відповідники в різних українських діалектах. Фонема /и/ та її вияви в українських діалектах. Фонема /e/ та її варіанти в різних діалектах. Фонема /у/ та її звукові вияви в українських діалектах. Фонема /о/ та її варіанти в різних діалектах. Деякі інші явища вокалізму українських діалектів та їх аналіз. <i>Створити презентацію: Загальна характеристика українського діалектного вокалізму</i>	6
ТЕМА №13-15	Фонетика. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Склад приголосних фонем у говорах	Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Мікросистеми українського діалектного консонантизму та діалектні відмінності в них: а) губні: /б/, /п/, /в/, /м/, /ф/; б) передньоязикові: /д/, /д`/, /т/, /т`/, /з/, /з`/, /с/, /с`/, /ж/, /ш/, /дж/, /ч/, /дз/, /дз`/, /ц/, /ц`/, /р/, /р`/; в) середньоязикові: /J/; г) задньоязикові /г/, /к/, /х/ та фарингальна фонема /г/. Аналіз інших явищ консонантизму. <i>Створити презентацію: Загальна характеристика українського діалектного консонантизму</i>	6
ТЕМА №16-18	Морфологія. Відмінності між українськими діалектами на морфологічному рівні	Спільні й відмінні риси морфології української діалектної мови. Різновиди морфологічних відмінностей: а) зумовлені особливостями фонетики місцевих діалектів; б) викликані різними напрямками граматичної аналогії. Іменник. Відмінності в категорії роду іменників. Діалектні відмінності в категорії числа. Збереження в говорах залишків двоїнних форм. Особливості відмінювання іменників у діалектах.	6

		Прикметник. Діалектні відмінності прикметникових форм. Діалектні відмінності у фонетичному оформленні й відмінюванні числівників. Діалектні відмінності в займенникових формах. Діалектні особливості дієвідмінювання. <i>Створити презентацію: Спільні й відмінні риси морфології української діалектної мови</i>	
ТЕМА №19-21	Дієслово. Діалектні явища у дієслівних формах	Форми інфінітива у різних діалектах. Зворотні форми дієслова. Діалектні форми дієслів теперішнього часу. Діалектні форми дієслів майбутнього часу. Роль енклітиків у формах дієслів минулого часу та дієслів умовного способу. Незначні відмінності у формах наказового способу між українськими діалектами. Законспектувати <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів укр. мови)</i>	6
ТЕМА №22-24	Діалектні особливості невідмінюваних частин мови.	Діалектні відмінності прислівників. Діалектні відмінності службових частин мови. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів).</i>	6
ТЕМА №25-27	Синтаксис. Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у структурі речення..	Співвідношення українського діалектного синтаксису й усного літературного мовлення. Типи відмінностей у синтаксисі української діалектної мови. Діалектні відмінності у синтаксисі відмінків (тобто у словосполученнях) <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів укр. мови).</i>	6
ТЕМА №28-30	Діалектні відмінності у структурі простого і складного речення	Синтаксис простого речення в українській діалектній мові. Відмінності у структурі простого речення <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи).</i>	6
ТЕМА №31-33	Типи діалектних відмінностей у лексиці.	Загальна характеристика лексики українських діалектів. Основні типи відмінностей у діалектній лексиці. Діалектна лексика з погляду її походження: а) слова-архаїзми та їх особливості; б) слова-іновації (запозичення), їх аналіз. Нетермінологічна діалектна лексика <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи).</i>	6
ТЕМА №34-36	Українські наріччя. Територіальні і соціальні діалекти	Українська діалектна мова як ієрархія діалектних одиниць. Північні (поліські) діалекти, межі їх поширення, головні особливості групування	6

		<p>поліських говорів. Південно-західні діалекти, межі їх поширення, найважливіші особливості, групування південно-західних діалектів. Південно-східні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Питання про походження південно-східних діалектів. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів укр.мови).</i></p>	
ТЕМА №37-39	Діалектні відмінності у фразеології.	<p>Найважливіші мовні особливості діалектних груп. Діалектні групи українських говорів, їх картографічні межі <i>Законспектувати й опрацювати статті. Друм Тарас. Сленг: погляд зсередини // Мовознавство. – 1998. - № 12. – С. 59 – 60. Мартос С. Сленг як складова молодіжної субкультури// Південний архів. Філологічні науки: Зб.наукових праць. Вип.XXI. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – С.110-114.</i></p>	6
ТЕМА №40-43	Діалектні групи українських говорів, їх картографічні межі.	<p>Діалектні групи української мови і їх взаємовідносини. Північні (поліські) діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Південно-західні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. Південно-східні діалекти, межі їх поширення, головні особливості. <i>Зробити презентацію за питаннями плану (слайди, аудіо і відео записи говорів укр).</i></p>	8

6.Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього

фахівця-філолога з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу (упровадження комп'ютерної підтримки – схеми, презентації до лекцій, таблиці, зразки аналізу, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань; співбесіда, бесіда).

7.Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються методи усного й письмового контролю, які сприятимуть підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному та письмовому методам контролю.

З метою вдосконалення навчального процесу робота студентів з дисципліни “Українська діалектологія” може оцінюватися за рейтинговою системою.

Контрольні заходи включають поточний, проміжний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Він також передбачає перевірку результатів самостійної роботи студентів та виконання індивідуального завдання (оголошення доповіді на наукову тему, написання та захист реферату).

Підсумковий контроль з дисципліни

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів вивчення курсу “Української діалектології” у формі диференційованого заліку. Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом.

Підсумковий контроль проводиться у формі тестів.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Сумарна оцінка заноситься до залікової книжки й відомості.

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ

Час виконання 80 хвилин

Вид контролю: заліковий тест

Мета тестового контролю:

Структура тесту

Тест складається з 25 завдань, за які студент може набрати 65 тестових балів.

За умови успішного розв'язання тестових завдань, студент може набрати від 31 до 65 тестових балів. Студентові, який набрав від 1 до 30 тестових балів, тест не зараховується.

Загальні критерії оцінювання тестових завдань

Оцінка «відмінно» – студент дав не менше 90% правильних відповідей.

Оцінка «добре» – студент дав не менше 70% правильних відповідей.

Оцінка «задовільно» – студент дав не менше 50% правильних відповідей.

Оцінка «незадовільно» – студент дав менше 50% правильних відповідей.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Тестовий бал	100-бальна шкала	Семибальна шкала	Тестовий бал	100-бальна шкала	Семибальна шкала
65	100	А відмінно	34	54	Е задовільно
64	99				
63	97				
62	96				
61	95				
60	93				
59	91				
58	90	В добре	28	45	FX незадовільно
57	89				
56	88				
55	86				
54	84				
53	82				
52	81	С добре	22	36	
51	80				
50	79				
49	77				
48	76				
47	74	Д задовільно	17	27	
46	73				
45	71				
44	70				
43	68				
42	67				
41	64				
40	63	Е задовільно	10	17	
39	62				
38	61				
37	59				
36	58				
35	56				
				9	15
				8	13
			7	10	
			6	8	
			4	7	
			3	6	
			2	4	

1	2	
0	1	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Рівень, шкала ECTS	Рейтингова шкала	Критерії успішності
-------------------------------	-----------------------------	----------------------------

Високий А (відмінно)	100	Студент: знає теоретичний матеріал; володіє вміннями й навичками будувати відповідь на запитання плану практичного заняття, дотримуючись культури діалогу (монологу), полеміки; має навички виступу перед аудиторією; здатний аргументувати власну думку, аналізувати праці вчених, переконувати аудиторію; виконав усі домашні завдання; підготував відеопрезентацію (доповідь) за обраною темою; відповідь вирізняється точністю формулювань, логікою доведень, високим рівнем знань висвітлюваної проблеми.
	90	Студент: знає теоретичний матеріал; володіє вміннями й навичками відповідати на запитання плану заняття чи викладача, дотримуючись культури діалогу (монологу), полеміки; має навички виступу перед аудиторією, але не виявляє ініціативи; здатний аргументувати власну думку, переконати аудиторію, робити висновки; виконав усі домашні завдання; підготував доповідь за обраною темою; відповідь вирізняється точністю формулювань, логікою доведень, достатньо високим рівнем знань висвітлюваної проблеми; уміння розв'язувати складні практичні завдання; відповіді на запитання можуть містити незначні неточності.
Вище середнього В (дуже добре)	89	студент добре знає теоретичний матеріал; володіє навичками відповідати на запитання плану заняття; має вміння виступати перед аудиторією, доводити власну думку, робити висновки; опрацював усі завдання для самоконтролю; виконав усі домашні завдання; підготував презентацію за обраною темою; уміє розв'язувати складні практичні завдання; відповіді на запитання можуть містити певні неточності.
	82	студент засвоїв теоретичний матеріал; володіє базовими навичками відповідати на запитання плану практичного заняття; уміє виступати перед аудиторією, доводити власну думку, робити висновки, спираючись на зразки; опрацював усі завдання для самоконтролю; виконав усі домашні завдання; підготував реферат за обраною темою; вміння розв'язувати складні практичні завдання; відповіді на запитання можуть містити певні неточності й лексичні помилки.
	81	студент засвоїв теоретичний матеріал; володіє базовими навичками відповідати на запитання плану заняття, однак мав труднощі під час відповідей на запитання викладача; має вміння виступати перед аудиторією, доводити власну думку, робити висновки; опрацював усі завдання для самоконтролю; виконав усі домашні завдання; підготував індивідуальне завдання за

Середній С (добре)		обраною темою; виявив уміння послідовно висловлювати думку, але допускав помилки в аргументах; виявив уміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань, спираючись на рекомендації викладача.
	74	Студент засвоїв теоретичний матеріал; володіє базовими навичками відповідати на запитання плану практичного заняття, однак мав труднощі під час відповіді на запитання викладача; має вміння виступати перед аудиторією, доводити власну думку, але у висновках на завжди послідовний; опрацював усі завдання для самоконтролю; виконав усі домашні завдання; підготував відеопрезентацію за обраною темою; виявив уміння висловлювати думку, але допускав помилки в аргументах; не завжди виявляв уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань.
Достатній D (задовільно)	73	Студент відтворює основні поняття, але не виділяє взаємозв'язки між ними; може сформулювати думку з допомогою викладача; виявляє здатність будувати власні висловлювання та аналізувати чужі; аналізуючи праці вчених та з'ясовуючи основні поняття, допускає помилки, які не завжди може виправити самостійно; опрацював майже всі завдання для самоконтролю; виконав усі домашні завдання; підготував відеопрезентацію за обраною темою; може розв'язати найпростіші типові завдання, але за зразком.
	64	Студент відтворює основні поняття, але не може виділити взаємозв'язки між ними; може сформулювати думку з допомогою викладача або інших студентів; дотримується основних вимог до створення відповіді на запитання плану практичного заняття (за зразком з допомогою викладача); виявляє здатність будувати власні висловлювання (за зразком), але допускає помилки під час аналізу чужих; аналізуючи основні лінгвістичні поняття, допускає помилки, які не може виправити самостійно; опрацював практично всі завдання для самоконтролю; виконав не всі домашні завдання, у деяких допускав помилки; мав труднощі у підготовці відеопрезентації за обраною темою; не виявив умінь використовувати теоретичні знання для розв'язування найпростіших типових практичних завдань.
	63	Студент відтворює основні поняття, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язки між ними; може сформулювати думку з допомогою викладача або інших студентів, але не вміє послідовно й аргументовано довести її; дотримується основних вимог до відповіді на запитання плану заняття (за зразком з допомогою викладача); не виявляє вмінь будувати власні висловлювання (за зразком) й аналізувати чужі; Не може самостійно вдати визначення поняттям, а лише за зразком (інструкцією), допускає помилки, які не може виправити самостійно;

Низький Е (задовільно)		опрацював не всі завдання для самоконтролю; виконав не всі домашні завдання, у деяких допускав помилки; у підготовці доповіді (відеопрезентації) за обраною темою скористався готовим текстом, не опрацювавши його; не вмів використовувати теоретичні знання для розв'язування найпростіших типових практичних завдань.
	60	Студент поверхово відтворює основні поняття, не виділяє взаємозв'язки між ними; формулює думку лише з допомогою викладача або інших студентів, не дотримується послідовності у її висловленні; не дотримується основних вимог до відповіді на запитання(за зразком); виконує вправи лише за зразком (інструкцією), допускає суттєві помилки, які не може пояснити й виправити самостійно; не опрацював завдання для самоконтролю; виконав не всі домашні завдання, у багатьох із них допускав помилки; підготував відеопрезентацію за обраною темою, скориставшись готовим текстом, не опрацювавши його; не вмів використовувати теоретичні знання для розв'язування найпростіших типових практичних завдань.
Початковий FX (незадовільно)	59	елементарний рівень знань теоретичного матеріалу; формулює думку фрагментарно лише з допомогою викладача або інших студентів; не дотримується вимог та правил мовного й технічного оформлення відповіді на запитання плану практичного заняття; у виконанні завдань відсутня самостійність, допускає суттєві помилки, які не може пояснити й виправити; не опрацював завдання для самоконтролю; не виконав домашні завдання; не підготував відеопрезентацію за обраною темою; не вмів використовувати теоретичні знання для розв'язування найпростіших типових практичних завдань.
	35	відсутні знання теоретичного матеріалу; незадовільне виконання домашніх завдань; незадовільне опрацювання питань для самоконтролю.
Початковий F (незадовільно)	1–34	Студент не виявив знань значної частини навчального теоретичного матеріалу; був відсутній на лекційних заняттях; не опрацював завдання для самоконтролю; не виконав домашні завдання; не підготував відеопрезентацію за обраною темою; не виявив умінь орієнтуватися під час розв'язання простих практичних завдань; допускав істотні помилки у відповідях на запитання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Під час оцінювання самостійної роботи студентів необхідно враховувати:

Повноту виконання завдання:

- елементарна;

- фрагментарна;
- неповна;
- повна.

2. Рівень самостійності студента:

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь:

- робота з інформацією;
- володіння різними способами оброблення інформації;
- складання плану, рецензій, конспекту;
- уміння користуватися бібліотекою, джерельною базою;
- спостереження, експеримент.

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь:

- визначення понять;
- аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування;
- уміння відповідати на запитання;
- уміння виконувати творчі завдання.

5. Рівень сформованості фахових умінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

За шкалою ECST	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
А	100	5 відмінно	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; • має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; • добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; • користується широким арсеналом засобів доказу власної думки; • розв'язує складні проблемні завдання як навчального, так і методичного характеру; • має здібності системно-наукового аналізу та прогнозування педагогічних явищ; • уміє створювати та розв'язувати проблеми; • робить висновки і приймає рішення у складних навчальних і виробничих ситуаціях; • володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з інтернет джерелами.

	90		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; • має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; • добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; • користується широким арсеналом засобів доказу власної думки; • розв'язує складні проблемні завдання як навчального, так і методичного характеру; • має здібності системно-наукового аналізу та прогнозування педагогічних явищ; • уміє ставити та розв'язувати проблеми; • робить висновки і приймає рішення у складних ситуаціях; • володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з інтернет джерелами
В	89	4 добре	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконані повністю, без допомоги викладача, але з деякими огріхами; • самостійно здійснює інформаційний пошук і володіє способами систематизації інформації; • здатний до самостійного опрацювання навчального матеріалу; • у власній аргументації використовує загальновідомі докази, • виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача; • робить висновки і самостійно приймає рішення у складних ситуаціях; • володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з інтернет джерелами
	83		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконані повністю, але з деякими огріхами; • самостійно здійснює інформаційний пошук і володіє способами систематизації інформації; • здатний до самостійного опрацювання навчального матеріалу; • у власній аргументації використовує загальновідомі докази, • виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача; • робить висновки і приймає рішення у складних ситуаціях після консультації з викладачем; • володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з інтернет джерелами
С	81	4 добре	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; • уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; • критично ставиться до отриманої від викладача

			<p>інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки;</p> <ul style="list-style-type: none"> • може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; • вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях.
	74		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; • не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; • критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; • може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; • вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях.
D	73	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконане після консультації з викладачем і неповністю; • застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з декількох джерел; • має навички роботи з підручником, науковими та інтернет джерелами; • має стійкі навички роботи з конспектом; • усвідомлює, якою інформацією з окремого питання володіє, а якою – ні; • може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати його й робити висновки; • може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу, спираючись на консультацію викладача; • вибирає відомі способи дій для виконання фахових завдань.
	64		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконане після консультації з викладачем і неповністю; • застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з декількох джерел; • має фрагментарні навички роботи з підручником, науковими та з інтернет джерелами; • має навички роботи з конспектом; • усвідомлює, якою інформацією з окремого питання володіє, а якою – ні; • може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати його, але непослідовний у своїх висновках; • може самостійно оволодіти більшою частиною

			<p>навчального матеріалу, спираючись на консультацію викладача;</p> <ul style="list-style-type: none"> • обирає відомі способи дій для виконання фахових завдань.
Е	63	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; • усвідомлює недостатній обсяг інформації; • застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з різних джерел; • має фрагментарні уявлення про роботу з науковими джерелами; • демонструє розуміння отриманої інформації; • виявляє розуміння висновків з певного питання; • не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; • володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.
	60		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; • усвідомлює недостатній обсяг інформації; • застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з одного джерела; • має фрагментарні уявлення про роботу з науковими джерелами; • демонструє розуміння отриманої інформації; • виявляє розуміння висновків з певного питання; • не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; • володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.
FX	59	2 незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; • необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; • має елементарні вмінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу; • не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; • більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.
	35		<ul style="list-style-type: none"> • Завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; • необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; • не має елементарних умінь здійснювати

			<p>первинну обробку й подальший аналіз навчальної інформації;</p> <ul style="list-style-type: none"> • не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; • більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.
F	1–34	1 незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; • не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією; • виявляє вміння користуватися бібліотекою, однак не докладає зусиль для пошуку необхідної інформації; • не має навичок працювати з джерельною базою; • необхідні практичні вміння і навички не сформовані;

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДЕОПРЕЗЕНТАЦІЇ

Під час оцінювання презентації враховуються такі позиції:

1.Зміст

- Розкрито всі аспекти теми

- Матеріал викладений у доступній формі
- Слайди розташовані в логічній послідовності
- Заключний слайд із висновками
- Бібліографія з перерахуванням усіх використаних ресурсів

2. Елементи оформлення

- Зміна слайдів
- Дизайн
- Анімація: стандартні, установка ефектів при зміні слайдів
- Графіки, діаграми, малюнки

3. Елементи творчості

- Оригінальність і винахідливі приклади

За шкалою ECST	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
А	100	5 відмінно	<ul style="list-style-type: none"> • У презентації відбито глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених завдань; • матеріал викладено у доступній формі; • слайди розташовано в логічній послідовності; • під час аналізу-інтерпретації аргументовано власне ставлення до проблеми, зроблено самостійні висновки; • малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації; • виявлено оригінальність в оформленні й добиранні прикладів; • роботу виконано творчо і самостійно; • бібліографію подано з перерахуванням усіх використаних ресурсів.
	90		<ul style="list-style-type: none"> • У презентації відбито глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених завдань; • матеріал викладено у доступній формі; • слайди розташовано в логічній послідовності; • під час аналізу-інтерпретації аргументовано власне ставлення до проблеми, зроблено самостійні висновки; • малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації; • роботу виконано творчо і самостійно; • бібліографію подано з перерахуванням усіх використаних ресурсів; • допущено незначні огріхи в мовному оформленні.
В	89	4 добре	<ul style="list-style-type: none"> • Презентація задовольняє всі критерії, що висуваються до неї; • матеріал викладено в доступній для розуміння формі; • слайди розташовано в логічній послідовності,

			<ul style="list-style-type: none"> а заключний містить висновки; представлений матеріал відбиває глибокий пошук та застосування навичок мислення високого рівня; графіки, малюнки, діаграми доводять глибоке розуміння теми; розкрито всі аспекти теми; допущено помилки в оформленні літератури й у мовному оформленні слайдів..
	83		<ul style="list-style-type: none"> Презентація задовольняє всі критерії, що висуваються до неї; матеріал викладено в доступній для розуміння формі; слайди розташовано в логічній послідовності, а заключний містить висновки; графіки, малюнки, діаграми доводять глибоке розуміння теми, але не містять негрубі помилки; розкрито всі аспекти теми; допущено помилки в оформленні літератури й у мовному оформленні слайдів..
C	81	4 добре	<ul style="list-style-type: none"> Презентація повністю відповідає темі; слайди розташовано в логічній послідовності, а заключний містить висновки; інформація, здобута із різноманітних джерел, відбиває зміст теми; графіки, малюнки і діаграми побудовані відповідно до вимог; бібліографія містить посилання на використані ресурси; проект корисний не тільки для студентів, які його створили;
	74		<ul style="list-style-type: none"> Презентація відповідає темі; слайди розташовано в логічній послідовності, а заключний містить висновки; інформація здобута із різноманітних джерел; графіки, малюнки і діаграми побудовані відповідно до вимог, але подані в чорно-білій кольоровій гамі; бібліографія містить посилання на використані ресурси; проект корисний для студентів, які його створили;
D	73	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> Проект представляє інформацію структуровану у формі опорного конспекту; слайди розташовано в логічній послідовності, однак заключний не містить висновків; інформацію подано зрозуміло для аудиторії, але дещо примітивно; зроблено акцент на важливих питаннях, що відбито в графіках, малюнках і діаграмах;

			<ul style="list-style-type: none"> • бібліографія містить всі використані ресурси; • у текстах слайдів допущено граматичні помилки.
	64		<ul style="list-style-type: none"> • Проект представляє інформацію структуровану у формі опорного конспекту; • слайди не завжди розташовано в логічній послідовності; • заключний слайд не містить висновків; • інформацію подано зрозуміло для аудиторії, але дещо примітивно; • зроблено акцент на важливих питаннях, що відбито в графіках, малюнках і діаграмах; • бібліографія не містить всі використані ресурси; • у текстах слайдів допущено граматичні й лексичні помилки;
E	63	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Проект сфокусовано на темі, але не висвітлює її; • має певну організаційну структуру, але її не продемонстровано під час показу; • в останньому слайді відсутні висновки; • бібліографія містить лише частково використані ресурси; • у слайдах допущені фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні;
	60		<ul style="list-style-type: none"> • Проект сфокусовано на темі, але не висвітлює її; • має певну організаційну структуру, але її не продемонстровано під час показу; • в останньому слайді відсутні висновки; • бібліографія не містить використані ресурси; • у слайдах допущені фактичні помилки і незрозумілу інформацію.
FX	59	2 незадовільно з можливістю повторного складання	<ul style="list-style-type: none"> • Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим; • у слайдах порушено логічну послідовність викладу думки, відсутні висновки; • у слайдах наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми
	35		<ul style="list-style-type: none"> • Проект видається нашвидку зробленим, незакінченим; • у слайдах порушено логічну послідовність викладу думки, відсутні висновки; • у слайдах наявні значні фактичні помилки та незрозумілості; • у проекті не виявлено чіткого розуміння теми.
X	1–34	2 незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисциплін.	<ul style="list-style-type: none"> • Проект не виконано.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДОПОВІДІ

Під час оцінювання відповіді необхідно виділити наступні елементи:

1. Актуальність описаної проблеми та реальність запропонованого механізму вирішення даної проблеми.

2. Подання власної думки (позиції, ставлення) при розкритті проблеми.
3. Розкриття проблеми на теоретичному рівні (у порівнянні з обґрунтуваннями).
4. Логіка в аргументації свого погляду.
5. Оригінальність підходу до вирішення проблем.
6. Узгодженість у тексті ключових тез та аргументів.
7. Несуперечність особистісних суджень.

За шкалою ECST	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
А	100	5 відмінно	<ul style="list-style-type: none"> • Відбито світоглядну позицію автора, його погляд на сутність проблеми; • проблему розкрито на теоретичному рівні з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді; • робота логічна, послідовна, композиційно чітка; • виловлені аргументи, власні думки спираються на факти або особистий досвід; • виявлено оригінальність підходу до розв'язання проблеми.
	90		<ul style="list-style-type: none"> • Відбито світоглядну позицію автора, його погляд на сутність проблеми; • проблему розкрито на теоретичному рівні з використанням фахових термінів і понять; • робота логічна, послідовна, композиційно чітка; • виловлені аргументи, власні думки спираються на факти або особистий досвід; • виявлено оригінальність підходу до розв'язання проблеми.
В	89	4 добре	<ul style="list-style-type: none"> • Представлено власну думку (позицію, ставлення) у розкритті проблеми; • питання розкрито на теоретичному рівні, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді; • власну думку аргументовано фактами; • доведено несуперечність власних суджень; • виявлено особистий підхід до розв'язання проблеми.
	82		<ul style="list-style-type: none"> • Представлено власну думку (позицію, ставлення) у розкритті проблеми; • питання розкрито на теоретичному рівні, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді; • власну думку аргументовано фактами; • доведено несуперечність власних суджень; • виявлено особистий підхід до розв'язання проблеми.
С	81	4	<ul style="list-style-type: none"> • Представлено власний погляд на розкриття

		добре	<p>порушеної проблеми;</p> <ul style="list-style-type: none"> питання розкрито повно з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді; теоретичні зв'язки й обґрунтування в доповіді простежуються слабо; власні думки аргументовано з опорою на відомі факти; виявлена деяка оригінальність у поданні матеріалу.
	74		<ul style="list-style-type: none"> Представлено власний погляд на розкриття проблеми; питання розкрито з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді; теоретичні зв'язки й обґрунтування в доповіді явно не простежуються; власні думки аргументовано з опорою на відомі факти; оригінальності у поданні матеріалу не виявлено.
D	73	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> Проблему розкрито на формальному рівні; використано фахові терміни і поняття, але без належного обґрунтування; власна думка не достатньо аргументована фактами під час розкриття проблеми; у тексті дещо порушено логіку викладу думки;
	64		<ul style="list-style-type: none"> Проблему розкрито на формальному рівні; використано фахові терміни і поняття, але без належного обґрунтування; власна думка не завжди аргументована фактами під час розкриття проблеми; у тексті порушено логіку викладу думки, допущено мовленнєві помилки;
E	63	3 задовільно	<ul style="list-style-type: none"> Представлено загальновідому інформацію на побутовому рівні без аргументації та належного аналізу; порушено логіку викладу думки; не висловлено власної позиції за обраною проблемою; під час виступу допущено лексичні і граматичні помилки.
	60		<ul style="list-style-type: none"> Представлено загальновідому інформацію на побутовому рівні без аргументації та належного аналізу; порушено логіку викладу думки; відсутня власна позиція за обраною проблемою; під час виступу допущено значну кількість лексичних і граматичних помилок.

FX	59	2 незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> • Проблему не розкрито; • дібрана інформація не відповідає завданням.
	35	незадовільно з можливістю повторного складання	
X	1-34	2 незадовільно незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу	Завдання не виконано.

9.Рекомендована література

Базова

1. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. К.: Вища школа, 1980. 246с.
2. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення мови: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 1991.

3. Березовська Г.Г. Українська діалектологія : навчальний посібник / Ганна Григорівна Березовська. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 154 с.
4. Німчук В.В. Про походження українських діалектів // Україна: наука і культура. 1993. Вип. 26-27. С. 246 – 249.

Додаткова

1. Бичко З. До проблеми походження наддністрянського діалекту української мови // Мовознавство: Тексти доповідей та повідомлень IV Міжнародного конгресу україністів. К.: Університетське видавництво “Пульсари”, 2002. С. 115 - 119.
2. Герман К. Залишки форм двоїни в українських говірках Північної Буковини // II Всеукраїнська наукова конференція, присвячена 20-річчю нової української літератури і літературної мови (Чернівці, 24-26 вересня 1998 р.). Матеріали. Чернівці: Місто, 1998. С.141-146.
3. Герман К. Зміна *[tʰ] > [kʰ] *[d] > [gʰ] у говорах української мови // Міжнародна славістична конференція, присвячена пам'яті професора Костянтина Трохимовича. Львів: Літопис, 1998. Т.1. С.32-38.
4. Гілки слов'янських мов: порівняльна характеристика // Відродження. 1994. № 8. С. 56 – 58.
5. Говірки Чорнобильської зони: Тексти / Упорядник: Грищенко П.В. та ін. К.: Довіра, 1996.
6. Давидова О.Г. Префіксальний словотвір іменників у полтавських говорах // Лінгвістичний семінарій. Тези доповідей. Дніпропетровськ, 1964. С.33-35.
7. Жилко Ф.Т. Ареальні системи української мови // Мовознавство. 1990. № 4. С. 18 – 27.
8. Котик Л. Усне діалектне мовлення Північної Буковини (словозміна іменників II відміни м'якої та мішаної груп) // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип.117-118. Слов'янська філологія: Зб. наук. пр. Чернівці: Рута, 2001. С.180-185.
9. Матвіяс І.Г. Українська мова і її говори. К.: Наук. думка, 1990. 168 с.
10. Нагіна В.О. Діалектологічні дослідження на Херсонщині // Південний архів. Філологічні науки. Зб. наук. пр. Вип. 20. Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. С. 172 – 174.
11. Скаб Марія, Скаб Мар'ян. Велике досягнення Буковинської діалектології // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип.170-171. Слов'янська філологія: Зб. наук. пр. Чернівці: Рута, 2003. С.15-17

Словники. Атласи

1. Андрієць О.М. Короткий словник найуживаніших термінів з діалектології. Херсон, 2010. 35 с.
2. Бухтій М.В. Лінгвістичний атлас лексики чабанів степових говірок Херсонщини. Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. 156 с.
3. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини (Т.І. Фонетика, фонологія). Чернівці: Час, 1995. 410 с.
4. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини (Т.ІІ. Словозміна. Службові слова). Чернівці: Прут, 1998. 215 с.
5. Дзендзелівський Й.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської обл. УРСР. Лексика. Ч. 1 – 4. Ужгород, 1958 – 1993.
6. Никончук М. Лексичний атлас Правобережного Полісся. Київ –Житомир, 1994.
7. Никончук М., Никончук О., Мойсеєнко В. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії. Житомир: Полісся, 2001. 148 с.
8. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. Т.2 (З-Н). Запоріжжя: Комунар, 1992. 372 с.

10. Інформаційні ресурси

uk.wikipedia.org/...

www.scribd.com/doc

www-philology.univer.kharkov.ua/.../serdega_s...

lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/324/6.pdf

litopys.org.ua/ukrmova/um157.htm